

Fredagskronikken

Ola Kvaløy, dekan og professor i samfunnsøkonomi, Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavang

Ola Kvaløy Eierskap i feil retning

Den nye eierskapsmeldingen fra regjeringen strammer inn der den burde vært åpnere, og åpner opp der den burde vært stram.

● – Jeg har hatt Atle Brynestad på telefonen to ganger denne uken, kunne næringsminister Jan Christian Vestre fortelle under økonomifestivalen Kåkanomics i forrige uke.

– Det er ikke bare-bare å drive aktiv næringspolitikk, responderte jeg. Kanskje man ikke bør ha så tett kontakt med tilfældige næringslivsledere.

Men jo, det burde man, mente Vestre, det er viktig å vite hvor skoene trykker, og fikk støtte fra møteleder og tidligere næringsminister Iselin Nybø.

Hun hadde også hatt Brynestad på telefonen flere ganger i sin tid som statsråd.

Nå vet ikke jeg hva Vestre og Brynestad pratet om (strømstøtte til bedrifter er vel beste gjetning). Det er ikke alle som kan ringe næringsministeren når de vil, og den tette kontakten mellom stat og de viktigste aktørene i næringslivet illustrerer noe av hovedproblemet med en aktiv næringspolitikk: Det blir viktigere å holde seg inn med myndighetene.

Det gjør det nok også når regjeringens nye eierskapsmelding begynner å virke. Den har to hovedgrep, slik jeg leser den. Den strammer inn bedriftens handlingsrom der staten allerede er eier, og den åpner opp for mer statlig eierskap, også der staten ikke er inne i dag.

For å ta det første først: Eierskapsmeldingen uttrykker: «Flere og tydelige forventninger til selskapene. Dette gjelder særlig områdene klima, naturmangfold og økosystemer, risikostyring, åpenhet og rapportering, arbeidsvilkår og lønn og godtgjørelse.»

Disse «forventningene» har gode intensjoner. Men i konkretiseringen ender man opp med å lage tvangstrøyer som etter alt å dømme vil virke verdiforringende for aksjonærene.

Hvorfor? Jo, for hvis det ikke er det, ville de samme forventningene allerede vært innbakt av private eiere.

Så kan man kanskje hevde at staten ligger i forkant her, men det er tvilsomt. Det finnes ikke empirisk grunnlag for å hevde at staten klarer å skape mer verdi som eier.

At staten er tydelig og aktiv som eier, er uansett bra. Eierskapet bør imidlertid utøves gjennom god eierdialog og utnevning av kompetente styre. Bedrifter med

↑ Næringsdepartementet forlater sine vanligvis trygge, samfunnsøkonomiske analyser, og man leser pop-økonomen Mariana Mazzucato mellom linjene, skriver Ola Kvaløy. Næringsminister Jan Christian Vestre. Foto: Per Thrana

statlig eierskap er forskjellige, og har forskjellige behov. Stadig flere detaljerte «regler» som skal passe alle disse selskapene, er neppe veien å gå.

Eierskapsmeldingens nye regler på lederlønninger kan tjene som eksempel. Ønsket om å dempe lederlønnene er forståelige, og gjort på rett måte kan det også være fornuftig. Men måten det gjøres på er feil.

Å redusere bonusandel fra maks 50 prosent til maks 25 prosent av fastlønn kan ikke forstås som annet enn ren symbolpolitikk, og har ingen faglig begrunnelse. Reduksjon i bonusandel vil etter alt å dømme bli besvart med økt fastlønn, samtidig som det vil redusere incentivene til verdiskaping.

Bonusordninger til toppledere er ment for å dempe interessekonflikten mellom eiere og ledelse/administrasjon, som for eksempel at ledelsen kan bli mer oppvakt av vekst, omsetning og prestisje enn av å skape verdier for eier. Når man vet at statlig eide selskaper i utgangspunktet sliter med såkalt administrasjonsstyring, går de nye reglene i feil retning.

Mens staten altså strammer inn handlingsrommet i selskaper hvor de allerede er inne som eier, varsler de nye begrunnelsene for statlig eierskap et utvidet handlingsrom. Noen av dem er fornuftige, og egentlig ikke nye. Naturlige monopoler og infrastruktur er og har alltid vært begrunnelser for statlig eierskap.

Det virkelig nye er: «Tilrettelegging for bærekraftig omstilling og økt verdiskaping». Her legger man til at det kan være «barrierer og markedssvikter som hemmer omstillingen og verdiskapingen i norsk økonomi. Eksempler på dette kan være for lite forskning og innovasjon, for få vekst-

kraftige oppstarts- og tidligfasebedrifter, behov for raskere omstilling til bærekraftig verdiskaping, mangel på investorkompetanse og svikt i kapitalmarkedet.»

Men hva i dette som fordrer statlig eierskap er for meg uforståelig. Begrunnelsene som oppgis, er ikke faglig fundert.

Har staten bedre investorkompetanse? Må staten være inne på eiersiden for å få mer forskning og innovasjon?

Vi har allerede i dag gode, næringsøkonomiske virkemidler som skal bidra til å løse den type markedssvikt som her adresseres. Det angis ikke hvorfor statlig eierskap er nødvendig. Dessverre forlater departementet her sine vanligvis trygge, samfunnsøkonomiske analyser, og man leser pop-økonomen Mariana Mazzucato mellom linjene.

Vi får vente å se hva dette leder til. Forhåpentlig ikke så mye. Men sannsynligvis blir det noen flere telefoner fra Atle Brynestad og andre næringslivsledere som kan tenke seg et kompaniskap med staten.

→ Mer debatt side 36-39

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen
Telefon: 22 00 10 59
Sentralbord: 22 00 10 00
Epost: debatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk:
Inntil 4500 tegn med mellomrom
Underinnlegg/replikk:
Inntil 1500 tegn med mellomrom
Løgg ved portrettfoto

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.